

Alkohol og behandling på Samsø

Samsø er kendt for et stærkt sammenhold og som et mekka for miljø og bæredygtighed, kreativitet og ildsjæle. Men hvor det lokale og nære miljø på en ø kan være en fordel for iværksætter, fællesskab og nye projekter, så kan det også rumme sociale tabuer, såsom alkohol og afhængighed.

AF KARINA LUISE ANDERSEN

I 1997 blev Samsø udnævnt til at være 'Danmarks Vedvarende Energi-Ø'. Ti år senere kunne øen erklære sig for 100 % selvforsynende med energi fra blandt andet vinden og solen, og i 2030 ønsker Samsø at have gjort sig uafhængig af fossile brændstoffer. Det er således en ø fyldt med masser af virkelyst og initiativ. Turister, journalister og fagfolk fra hele verden strømmer til øen for at se alt det, Samsø har at byde på inden for miljø og bæredygtighed, men også for at opleve blandt meget andet den skønne natur, de berømte kartofler og de mange kunstneriske miljøer, som også findes på øen.

Ud over at være en lille solskinsplet for verdens opmærksomhed, så er Samsø med sine cirka 3.700 indbyggere også et lille lokalt nærmiljø, hvor alle kender mange, og mange kender de fleste. I et sådant miljø kan

det være vanskeligt at tale om, hvis nogen drikker for meget alkohol. For hvor meget kan man tillade sig at blande sig i andres liv, når man også skal leve og samarbejde tæt op og ned ad hinanden på en ø?

Alkohol og ø-kultur

Alkoholbehandler Heidi Friis Jensen, som er fast tilknyttet Center for Alkoholbehandling i Aarhus, tager færgeturen til Samsø én gang om ugen, hvor hun hver onsdag fungerer som øens alkoholbehandler. Center for Alkoholbehandling i Aarhus har leveret behandlingen på Samsø siden marts 2002.

'Alkoholproblemer rammer jo bredt i befolkningen og er således ikke indtægtsbestemt. Det er ikke kun de dårligst stillede i samfundet, som drikker for meget. Det gælder også for Samsø. Alkohol-overforbrug kan opstå af mange forskellige årsager, både når solen skin-

ner, det er sommer, og humøret er højt, men også når det er gråvej, og livet gør ondt, eller hverdagen opleves trist,' fortæller Heidi.

Heidi er uddannet socialrådgiver og har mange års erfaring med at arbejde med mennesker med komplekse udfordringer samt alkoholproblemer både i familier og for enkeltpersoner. Hun siger, at fordelene ved et lille samfund som Samsø er, at man hurtigt kan samle relevante samarbejdspartnere i et konstruktivt forløb. Det skete eksempelvis for et par år siden, hvor Center for Alkoholbehandling i Aarhus indledte et tæt samarbejde med flere offentlige instanser på Samsø om en indsats med fokus på tidlig opsporing af alkoholproblemer i familier.

'Kunsten er så at holde gang i den gode udvikling og samarbejdsenergi, som et sådant projekt kaster af sig. Det er vigtigt, at vi til stadighed har fokus på at pleje samarbejdet, og så er Samsø jo kendt for sin vedvarende øko-energi, og noget lignende burde også slå igennem på det sociale område. Det ville være interessant at kunne sætte dette på dagsordenen i kommunen som et 2030-mål også!' siger Heidi.

Heidi fortæller, at det ligesom for mange mennesker generelt rundt om i landet til stadighed kan være en udfordring at tale åbent og frit om problemer med alkohol, så er Samsø ingen undtagelse.

Heidis erfaringer viser, at det kan være svært selv for fagfolk at tage emnet om alkohol op på en ø som Samsø. Måske fordi mange, som arbejder på Samsø, også bor på Samsø, og så er det ikke kun en borger, man skal forholde sig til og hjælpe. Det er også din nabo, din ægtefælles kollega eller en person, du ofte møder nede i Brugsen.

Det er ikke en nem situation - det kræver mod og en passende omsorgs- og respektfuld facon, fortæller Heidi:

'Jeg ved, at det er en fordel i mit arbejde, at jeg som alkoholbehandler kommer fra Aarhus og ikke fra Samsø, da jeg helt fordomsfrit kan være i mødet med borgerne. Jeg tror, at det giver dem følelse af mere anonymitet i behandlingen og en åbenhed i samtalen om det, som vedkommende bøvler med og udfordres af personligt, uanset om det på øen er noget familiært, arbejdsmæssigt eller i det kommunale system.'

Mangler et værested

Når Heidi Friis Jensen er på Samsø hver onsdag, har

hun kontor og modtagelse i Samsøs Sundheds- og Akuthus. Derfor er det muligt for de beboere på øen, som ønsker alkoholbehandling, og også for pårørende - uanset om det er familie eller venner - som belastes af en persons alkoholforbrug, at tage forholdsvis anonymt til samtale hos Heidi, fordi man ikke umiddelbart kan spotte, om folk, der besøger huset, er der for almindelige sundhedsbesøg eller for alkoholbehandling eller pårørendeforløb. For det er ikke kun det at tale om andres alkoholforbrug, der er svært på Samsø, det kan også være vanskeligt at italesætte sit eget forbrug og tage det første skridt til at få hjælp og skabe forandring. Dette er en almenkendt udfordring for folk med et for stort alkoholforbrug, fortæller Heidi.

'Fordi alkoholproblemer er et tabu, så bliver jeg særligt glad, når jeg erfarer, at en borger er opfordret til at komme her af en anden borger, som selv har været i behandling. Eller når en arbejdsgiver hjælper eller ledsager sin medarbejder til den første kontakt. Erfaringen viser nemlig, at folk hurtigere søger behandling, hvis andre uden for familien gør noget, italesætter deres bekymring for vedkommendes forbrug af alkohol eller andre rusmidler,' siger hun og fortsætter: 'Så dette nære kendskab til hinandens liv, som en ø giver, kan i alkoholbehandling bruges på en konstruktiv og respektfuld facon.'

I Aarhus er der en del borgere med børn under 18 år, som henvender sig til Center for Alkoholbehandling, hvis de har et alkoholproblem. Da Heidis forgænger Lena T. Esbensen for et par år siden tog afsked med Samsø efter 12 år i stillingen som alkoholbehandler på øen (for i stedet at indgå i projekt BRUS, som hjælper børn og unge i Midtjylland, der lever i familier med rusmiddelproblemer) var det vigtigt, da der skulle vælges en ny alkoholbehandler til Samsø, at det fortsat var en af centrets medarbejdere, som var vant til at have med familier at gøre. Hjælpen på Samsø, når alkoholen fylder på den dårlige måde, skal nemlig lige så meget være for familier som for enlige, siger Heidi, og hun afholder meget gerne samtaler med en ægtefælle eller med børnene til en person, der drikker for meget. Ifølge Heidi viser forskning nemlig, at forandringer sker, når én i familien begynder at gøre noget andet, end man plejer.

På Samsø er det dog primært borgere uden hjemmeboende børn og med belastninger på flere fronter, som typisk henvender sig, såkaldte dobbeltbelastede, hvor en psykisk lidelse kan være en del af problematik-

Heidis erfaringer viser, at det kan være svært selv for fagfolk at tage emnet om alkohol op på en ø som Samsø. Måske fordi mange, som arbejder på Samsø, også bor på Samsø, og så er det ikke kun en borger, man skal forholde sig til og hjælpe. Det er også din nabo, din ægtefælles kollega eller en person, du ofte møder nede i Brugsen.

ken. Borgerne bliver som regel henvist af jobcentret eller bostøtten, som yder en god indsats for borgere med særlige behov for hjælp. Kriminalforsorgen henvender sig også for at etablere en behandlingskontakt for borgere, som har fået en dom for at køre bil i alkoholpåvirket tilstand. Endvidere bliver nogen henvist fra egen læge, og andre henvender sig selv.

'De senere år er der sket en positiv udvikling i indsatsens fokus på Samsø, da nogle borgere har behov for lægelig og medicinsk bistand for at få stoppet et accelererende alkoholforbrug eller for at kunne stoppe en længerevarende drikkeperiode. Denne bistand er så vigtigt at have fokus på, da det ofte kan være frygten for abstinenser, der gør, at et menneske fortsætter med at drikke trods dets eget ønske og håb om at kunne være alkoholfri,' fortæller Heidi, men siger også, at der er også muligheder for, at der på Samsø kan ydes en

endnu større indsats for mennesker med alkoholproblemer:

'Hvis jeg skal pege på et udviklingsbehov på Samsø for denne gruppe af mennesker, som gerne vil bryde med deres afhængighed af alkohol eller andet euforiserende stof, så savnes der et værested, hvor man frit kan komme og finde støtte og snakke med andre, som er i gang med samme udvikling. At bryde et afhængighedsforhold, ændre vaner og sige farvel til sin "gode ven og hjælper" alkoholen, er en krævende proces, som ofte tager flere år. Nogle skal igennem flere tilbagefald, inden det lykkes at etablere en sikker livsstil uden alkohol eller en hverdag med et stabilt skadereduceret forbrug. Derfor kalder denne problematik på så megen respekt og tålmodighed, særligt fra os professionelle. Erfaringen viser, at man aldrig kan vide, hvem, hvordan og hvornår det lykkedes for den enkelte at lave varige

Heidi mener, at det kan være svært for mange at ytre ønske om, at man ikke længere har lyst til at være en del af den drikkekultur, der findes nogle steder på Samsø, og at det for mange borgere faktisk vil være nødvendigt helt at flytte væk fra øen, hvis de gerne vil ud af deres misbrug, fordi øer geografisk – og dermed også ofte socialt – er begrænsede i forhold til at kunne skifte miljø og omgangskreds.

ændringer. Vi professionelle skulle gerne være åbne og parate den dag, borgeren giver tegn til, at nu skal det være – også selvom vedkommende har en lang historie med forgæves forsøg,' siger Heidi og påpeger, at et værested ville være et rigtigt godt tiltag i denne proces, da familien og de pårørende helt naturligt ikke har den tålmodighed, som kræves, da de har været præget af alkoholens konsekvenser gennem lang tid. Hun tilføjer:

'Derfor er det også vigtigt og godt, at de pårørende og familien har mulighed for hjælp til at italesætte deres perspektiver og de belastninger, alkoholen har påført dem. Den mulighed har de hos mig. Parsamtaler og familiesamtaler er et vigtigt element til at få det gode liv i forgrunden igen. Mit håb er, at familier og par på Samsø i højere grad får modet til at opsøge hjælpen sammen i fremtiden.'

Særligt på Samsø

Hvis man spørger folk på Samsø, om der bliver drukket meget alkohol på øen, så er mange godt klar over, at alkohol er et problem for mange mennesker, fortæller Heidi, og man ved også, hvilke steder der bliver drukket mere end andre steder. Men stadig er det svært at tale om. Man ved det bare.

'Man bliver i mange sammenhænge budt på alkohol på øen. Det er min opfattelse, at der er en ret høj tilbagefaldsprocent, for det kan være svært at komme ud af sit alkoholforbrug, når rigtig mange i ens omgangskreds også drikker, og derfor er der også mange såkaldte genhenvendelser', siger Heidi.

Heidi mener, at det kan være svært for mange at ytre ønske om, at man ikke længere har lyst til at være en del af den drikkekultur, der findes nogle steder på

Samsø, og at det for mange borgere faktisk vil være nødvendigt helt at flytte væk fra øen, hvis de gerne vil ud af deres misbrug, fordi øer geografisk – og dermed også ofte socialt – er begrænsede i forhold til at kunne skifte miljø og omgangskreds. På samme tid er der også få muligheder for at fylde sin fritid med andre tilbud, hvis man er en borger, der har svært ved at skabe sine egne aktiviteter i sin egen hverdag. Som Heidi siger:

'Mange går i Fitnesscentret for at aktivere sig selv, men hvis man ikke kan lide det eller at gå til kunstmalning eller den slags, så er der ikke så mange andre ting, man kan lave, og så er det nemt at falde tilbage i sine gamle vaner'.

Der er heller ikke mange muligheder for de socialt belastede borgere for at skabe sig en ny tilværelse, fordi mange af de jobs, der findes på Samsø, ofte kræver større ressourcer, end disse borgere kan mønstre. Samtidig er der også det aspekt, at hvis det har været tydeligt for alle, at man har haft et for stort alkoholforbrug, så rygtes det også hurtigt rundt på øen, og så kan det være svært at finde ansættelse. Det er med til at skabe en ond cirkel for tilbagefald.

Det er også én af årsagerne til, at gruppebehandling er ét af de tiltag, som Heidi ville ønske, hun kunne tilbyde de borgere på Samsø, hun har i alkoholbehandling. Men det er der desværre ikke mulighed for, fordi der simpelthen er for få borgere i behandling til, at hun kan oprette grupper for dem. I stedet anbefaler hun folk at opsøge AA (Anonyme Alkoholikere) som et supplement til den individuelle behandling hos sig. Det kunne nemlig være en stor hjælp for mange, mener hun, hvis de kunne finde et fællesskab om ikke at drikke. ■